

Katarina Habe

Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo
katarina.habe@ag.uni-lj.si

Katarina Lia Kompan Erzar

Univerza v Ljubljani, Teološka fakulteta
lia.kompan@teof.uni-lj.si

Petra Brdnik Juhart

Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta
petra.brdnik@pef.uni-lj.si

© 2025 Katarina Habe, Katarina Lia Kompan Erzar
in Petra Brdnik Juhart
<https://doi.org/10.26493/978-961-293-544-3.0>

Glasba je od pradavnine tista prvinska govorica, ki nagovarja izvirno esenco človeka. V svoji univerzalnosti presega meje časa, prostora in kulture ter nas povezuje v skupnost, ki jo zaznamuje iskanje smisla in občutenje človeškosti. Že od prvih korakov človeštva na Zemlji je imela zdraviteljsko moč: pomirjala je telo, prebujala duha in krepila vezi med posamezniki. Skozi tisočletja je ostala zvesta spremljevalka našega obstoja, most med notranjim svetom posameznika in kolektivno izkušnjo človeštva.

V času, ko postajamo kot družba čedalje bolj individualizirani in digitalizirani, prav mehki dotik zvoka in glasba opominjata, kdo v resnici smo in kakšen je naš smisel. V nas prebujata izvorno dušno pesem, ki nas vodi k sozvočju, ter nas spominjata, da smo del širše harmonične celote – Človeštva. Še posebej danes, ko na vsakem koraku srečujemo razdore in nasprotja, je ključno, da gojimo poti prihodnosti, ki krepijo občutje povezanosti, empatije in skupnega dobrega. Glasba je pri tem ena najmočnejših sil, saj odpira vrata k dotiku duše in k zavesti, da smo več kot posamezniki – smo skupnost.

Monografija *Glasba zdravi: vloga glasbe v pediatričnem okolju* je dragocen prispevek k razumevanju in udejanjanju tega poslanstva. Združuje umetnost in znanost ter gradi mostove med različnimi generacijami in strokovnimi profili, ki si z roko v roki prizadevajo za skupen cilj: ustvariti čustveno in socialno podporno bolnišnično okolje. V njem lahko otroci in mladostniki lažje prehajajo skozi proces zdravljenja, ob tem pa

oporo najdejo tudi njihovi starši in zdravstveno osebje. Knjiga je razdeljena na dva vsebinska sklopa, ki se med seboj prepletata in nadgrajujeta: prvi osvetljuje temeljne razsežnosti glasbe in zvoka kot terapevtskega sredstva, drugi pa prinaša aplikativne pristope in klinične raziskave, ki poglobljajo razumevanje relacijske in sistemske vloge glasbe v pediatričnem okolju. Devet poglavij skupaj oblikuje celostno sliko o pomenu glasbe v zdravstvu, zlasti pri delu z otroki, njihovimi starši in zdravstvenim osebjem.

V *prvem delu* monografija razgrinja zgodovinske, fizikalne, nevroznanstvene in klinične temelje, ki utemeljujejo sodobno uporabo glasbe v terapevtske namene. Poglavje »Glasba kot sredstvo zdravljenja – historični vidik« (Tina Bohak Adam) oriše pot glasbe od prazgodovinskih obredov in antičnih filozofskih teorij o njenem zdravilnem učinku do institucionalizacije glasbene terapije v 20. stoletju. Razkriva, kako se je glasba skozi čas iz mističnega sredstva preoblikovala v znanstveno podprto metodo zdravljenja. Sledi poglavje »Zdravilna moč zvoka« (Ilonka Pucihar), ki predstavi fizikalne in biološke mehanizme delovanja zvoka na človeško telo. Zvok ni zgolj dražljaj, temveč vibracija, ki posega v celične procese, hormonsko ravnovesje in nevrološke funkcije. Avtorica osvetli terapevtske učinke tradicionalnih instrumentov in opozori na pomen nadaljnjih raziskav na tem področju.

Na teh temeljih se razvije poglavje »Glasbena terapija v pediatričnem okolju« (Špela Loti Knoll, Ema Trček in Maja Otič), ki prinaša sistematični pregled raziskav uporabe glasbene terapije na različnih pediatričnih področjih – od neonatologije do onkologije, nevrologije, psihiatrije in paliativne oskrbe. Poglavje pokaže, kako glasba pozitivno vpliva tako na fiziološke parametre otrok kot na njihovo čustveno doživljanje in kakovost hospitalizacije. Podoba zaokroži poglavje »Vloga glasbe v primarni pediatrični ambulanti« (Petra Brdnik Juhart in Anja Radšel), ki širi razumevanje terapevtske vloge glasbe v ambulantnem okolju. Izsledki raziskave med slovenskimi pediatri kažejo, da glasba pomaga pri zmanjševanju stresa, spodbuja sodelovanje otrok pri pregledu in prispeva k prijaznejšemu delovnemu vzdušju. Čeprav se glasba v ambulantah večinoma uporablja intuitivno, raziskava opozarja na njen velik potencial za sistematično vključevanje v primarno zdravstveno prakso.

Glasba v pediatričnem okolju pa ni le dopolnilo k zdravljenju – je nosilka odnosa, varnosti in upanja. V času, ko se otrok in starš soočata z negotovostjo bolezni, ponuja prostor, kjer se lahko znova srečata in uglasita. Prav zato se *drugi del* monografije posveča aplikativnim pristopom, raziskovalnim vpogledom in primerom dobre prakse. Posebno

mesto imajo glasbene intervencije v živo, ki so se izvajale na Pediatrični kliniki UKC Ljubljana – uspavanke, improvizacije, glasbeni obiski v bolniških sobah in čakalnicah. Te intervencije niso zgolj estetski trenutek, temveč sprožilec relacijskih mehanizmov, ki povezujejo otroke, starše in zdravstveno osebje.

Poglavje »Glasbene intervencije v pediatričnem okolju« (Pika Drstvenšek in Katarina Habe) prinaša sistematični pregled 15 empiričnih raziskav. Avtorici analizirata tako glasbeno terapijo kot glasbeno medicino ter ugotavljata, da obe prispevata k zmanjševanju anksioznosti, bolečine in stresa, ob tem pa krepi čustveno regulacijo in kakovost življenja otrok ter njihovih staršev. Največ koristi se kaže v personaliziranih, veččutnih oblikah terapije, kot je metoda Euterpe, čeprav raziskave opozarjajo na metodološko heterogenost in potrebo po obsežnejših študijah.

V nadaljevanju poglavje »Zdravilna moč glasbe v očeh medicinskega osebja pediatrične klinike« (Katarina Habe, Petra Štibelj, Katarina Lia Kompan Erzar in Petra Brdnik Juhart) predstavi odzive medicinskih sester in zdravnikov, ki glasbo prepoznavajo kot pomembno orodje pri zmanjševanju stresa, krepitvi timske povezanosti in ustvarjanju prijaznejše klime. Kvantitativna raziskava potrjuje visoko podporo glasbeni terapiji in kaže, da glasba prinaša dobrobit tako otrokom kot staršem in osebju. Temu sledi poglavje »Evalvacija učinkov glasbene terapije na otroke, starše in zdravstveno osebje na Pediatrični kliniki Univerzitetnega kliničnega centra Ljubljana« (Uroš Kosič, Eva Lavriha in Petra Štibelj), ki temelji na opazovanjih in intervjujih študentov med hospitalizacijami. Njihove refleksije razkrivajo neposreden vpliv glasbe na obrazno mimiko, razpoloženje in sproščenost otrok ter pričajo, da so bile terapije zanje ganljiva in smiselna izkušnja, ki je poglobila razumevanje terapevtskega odnosa.

Prav posebno perspektivo pa prinaša članek »Glasbeni obiski na Pediatrični kliniki UKC Ljubljana – doživljanja in opažanja študentov glasbe« (Nina Suljić, Katarina Habe), v katerem avtorici predstavita, kako je glasbeno udejstvovanje in izvajanje glasbenih obiskov oblikovalo mlade glasbenike ter jim odprlo povsem nov pogled na vrednost in pomen njihovega glasbenega izvajanja. Glasbeni obiski so pozitivno vplivali na študente glasbe, saj so spodbudili njihovo osebnostno rast, zmanjšali izvajalsko anksioznost ter razkrili zdravilno moč glasbe za paciente, njihove starše, zdravstveno osebje in izvajalce intervencij.

V zadnjem poglavju, »Glasba kot relacijsko orodje v pediatričnem okolju« (Katarina Lia Kompan Erzar), se poglobimo v glasbo kot temeljni relacijski medij. Avtorica izpostavi, kako glasba aktivira prirojene mehanizme čustvenega odzivanja in navezanosti ter odpira prostor za stik,

varnost in odpornost – ne le pri otroku, temveč tudi pri starših in terapevtih. V bolnišničnem okolju, kjer je vsak trenutek dragocen, se glasba razkrije kot most, ki povezuje in zdravi.

Ob prebiranju te monografije vam morda pride na misel trenutek, ko vas je glasba dosegla tam, kjer besede niso mogle. Uspavanka, ki vas je v otroštvu pomirila, pesem, ki vam je pomagala skozi bolečino, ali melodija, ki vas je povezala z nekom, ki ga imate radi. Takšno moč glasba razkriva tudi v pediatričnem okolju – moč, da zdravi, povezuje in daje upanje. Zato ta monografija ni zgolj zbirka znanstvenih uvidov, temveč tudi manifest človečnosti – povabilo, da skozi glasbo ponovno odkrijemo, obudimo in plemenitimo tisto, kar je v nas najčistejše, najsočutnejše in najhumanejše.

Zahvaljujemo se Univerzi v Ljubljani za podporo pri izvajanju projektov, kot je dotični, ki znanstveni pristop aplikativno prenašajo v ožje in širše slovensko družbeno okolje za dobrobit posameznika in družbe. Projekt Glasba zdravi se vsebinsko umešča v zagonski raziskovalni program Akademije za glasbo Glasba kot inkluzivno sredstvo za spodbujanje duševnega zdravja in psihološkega blagostanja pri ranljivih skupinah. Pomembna vloga akademskega okolja je namreč tudi v vzgoji in ne zgolj v izobraževanju sodobnih generacij mladih ljudi, ki se zavedajo pomena lastnega znanstvenega in/ali umetniškega delovanja z namenom iskanja poti tako na področju naravoslovja in tehnike kot tudi na področju družboslovja, humanistike in umetnosti za dobrobit človeštva.